

Arany János.

 A magyar nemzet mostan élő legkitünőbb, legünnepelettebb, legeredetibb — szóval: legelső költője.

Gazdag ez a mi jó irodalmunk, van neki oly Aranya, a milyet még a gazdag francziák se birnak; a régi rómaiak is csak egyet birtak — Horáciust.

Aranyos magyar irodalom! Aranynyal fénylesz, legyen ragyngásod is oly tündöklő, mint Aranyodé.

Ha tollamat gyögyökbe foglalnám, még akkor se tudnám oly szépen megírni e sorokat, hogy lennének oly fénylők, miként Aranynak költeménye aranykáihoz.

Ha tollam népdaloknak zengeménye lenne, még se irhatnék oly népiesen, miként Arany János népszerű Toldijában, nem oly játszi szellemmel, habár a költészet Istennője maga susogná is füleimbe az énekeket.

Arany Toldija! Volt-e párja? van-e párja? lesz-e hasonmása?

Soha sem lesz hasonmása sem Aranynak, sem az ő Toldijának.

.
A nagy-szalontai városháza jegyzői hivatalában függ most egy nagy aranynámás ábra. Mindenki tudja, hogy ez az aranyos kép Arany János.

Nem igen régen vala pedig, és ama nagy arczkép élő alakban üldögélt ott az asztal mellett, derék alföldi bajuszszal, barát-

ságos arcz, nagy fekete szemek, magas, sima homlok, s fekete göndörülő hajzattal; ottan üle az íróasztal mellett, irván nagy könyvekbe, — »kedves jegyző úr, nemzetes nagy jó uram« — szólíták meg a komoly hivatalnokot a jó nagy-szalontaiak.

Hm, a jó nagy-szalontaiak sem álmodták volna meg még akkor, hogy rövid 15-évnél leforgása után azon dérek férfiú fél-istenné leszen a hír szárnyain, és egy nemzet művelt fiai s leányi által közelsimerés és közszeretet babérával koszorúztatik meg . . . és hogy arczképét városuk nagy ünnepélylyel leplezendő le a tanácsteremben, elmondván, hogy mi most büszkéek vagyunk arra, hogy ő egykor itt irt . . . itt ezen e helyen.

De még a magyar tudós társaság sem számított arra, hogy 1846-ban a 100 aranyos pályadíjt egy Arany nyerendi el, mely oly becses, mint maga a tudós társaság. Ismeretlen vala akkor még az a név, de egy pillanat alatt »nagy«-á nevekedék, oly nagyá, hogy Petőfi Sándor fogná, és rögtön leutazék Nagy-Szalontára, meglátandó azt a népköltőt, ki ő nálánál is nagyobb!

A költőt Isten adja a földnek, hogy általa legyen fogalma az embernek, miként teremt ő nagy s dicső dolgokat.

Az Úr lelke semmiből teremte a világot, a költő szelleme parányi tárgyból nagyszerű szép művet teremt. De ehez égi ihlettség kell — valódi nagy költészet Ilyen pedig Arany Jánosé

Meg vagyok győződve, hogy szép olvasónőim és kedves olvasóim közül senki sem találkozna, a ki Arany János költeményeit ne ismerné? Magyar férfi és magyar hölgy tartsa bibliája mellett nagy költőink műveit, és olvassa azokat szorgalommal, mert azokból csak szép érzéseket, nemzeti nagyságot, buzdítást, hű szereelmet, bátor szívet, és nemes erkölcsöket merítend.

S mind ez elsorolt és még el nem sorolt élveket együtt leli a magyar Arany János munkáiban.

Kivánod tudni, milyenek a csendes, nyugodt kedély szavai, érzetei? — olvasd el Arany költeményeit, ott felleded azokat.

Vágyol ismerni hű szerelmet? olvasd Aranyt, és annak sok szép balladájában feltalálod a szerelem örök mintaképeit.

Égsz hallani nemzeti nagyságról? — Ott vannak Arany költői beszélei, balladái, melyeknél szebbeket le nem írt még kéz, el nem vert kobzán költő.

Vagy a tiszta erkölcsöket akarod ismerni? — Arany minden verséből merithetsz erkölcsi igazságot.

Szóval, Arany János minden szava aranymondattal, és ropantat veszt az, a ki őt mint mint költőt nem ismeri.

Arany nem lakik Pesten, a hol a sok »ismert kicsinység« büszke gögje bizonynyal nem jól hatna reá. Ő még életében is azt a classicitást cselekszi, mely művein mindenütt kitűnik; »lass, alkoss, gyarapíts« ezt gondolhatja e lángelmű férfiú önmagában, midőn a nagy-kőrösi prot. gymnasiumban tanári székben ülve, az ifjuság fogékony szívébe belecsepegteti az élet, haza és szép iránti szeretetet, kegyeletet, azon kedves, nyájas, elragadó előadással, mely hozzá minden hallgatója szívét lekötí.

Boldog családi életben tölti megszentelt napjait, s e nyugodt, csendes napok behatása, az egyenesszívű tős gyökeres magyarság közti élet olyan gyönyörűen tükrözi magát egynémely lyrai költeményén.

Arany nemcsak mint epikai, de mint a nép nyelvén igazi népies zamatossággal író népköltő is kitűnő. Hol találunk költőt — talán csak Petőfit kivéve — kinek művében annyi népies elem, távol a póriasság legkissebb árnyától, volna fellelhető, mint Arany »Jóka ördöge.« »Vén gulyás és temetése.« »Az első lopás.« »Népdalok« és azután a költői beszélek koronája, »Toldi«-jában?! . . .

Azért van az, hogy őt nemcsak a tudományos ítéset, de a

nép is tökéletesen meg tudja érteni, jóllehet vannak balladáí, melyek rendkívül művészi formával bírnak.

És most e sorokat azon óhajtással fejezem be, hogy a magyarok Istene adjon Aranyunknak aranyos kedvet, aranyos napokat, hogy sokáig élven, nemzetünk irodalmának megérje általános aranykorát, mintán a versköltészet Aranyunkban már úgy is arany korát éli!

